

MÉS ENLLÀ DEL MUR. CANÇONS CONTRA L'APARTHEID

5

DURADA

120 MINUTS

EDAT

BATXILLERAT

DESCRIPCIÓ

Més enllà del mur. Cançons contra l'apartheid és el relat de l'experiència viscuda a Palestina per la Brigada de Músics '09, formada per Obrint Pas, Pau Alabajos, Cesk Freixas i Nabil. Un projecte de la XEP que els portà a Jerusalem, Betlem, Jenin, Nablus, Hebron, Acre... per conèixer de primera mà la realitat que viu el poble palestí i expressar amb cançons la seva solidaritat. Aquest documental és el testimoni d'aquelles dues setmanes d'agost i de com la música pot convertir-se en un instrument de solidaritat i resistència.

ÀREES

- Història del món contemporani
- Història
- Geografia
- Filosofia i ciutadania
- Història de la filosofia
- Llengües

COMPETÈNCIES BÀSIQUES

- Comunicativa, lingüística i audiovisual.
- Gestió i tractament de la informació.
- Coneixement i interacció amb el món.
- Social i ciutadana.

CRITERIS D'AVUACIÓ

- Reconèixer i analitzar els conflictes latents de les complexes societats actuals, els seus assoliments i dificultats, canvis i reptes més importants.
- Analitzar un conflicte rellevant de l'actualitat contemplat els antecedents històrics i les circumstàncies que els condicionen per plantejar, amb lògica, possibles solucions i conseqüències.
- Analitzar críticament les conceptualitzacions de caràcter exclouent i discriminatori.
- Comprendre el concepte de globalització i saber interpretar determinats fenòmens.
- Fer servir i valorar el diàleg com una forma d'aproximació racional al coneixement i com un procés intern de construcció d'aprenentatges.

OBJECTIUS

- Comprendre i interrelacionar alguns dels principals processos econòmics, socials, polítics i culturals que configuren la història recent.
- Adquirir una visió global del món contemporani que faciliti l'anàlisi de les situacions i dels problemes del present.
- Mantenir una actitud solidària davant els problemes socials del món d'avui tot rebutjant les desigualtats i la intolerància i valorant la pau, els drets humans i la democràcia com a drets fonamentals de tots els éssers humans.
- Desenvolupar un pensament crític i creatiu analitzant els problemes socials rellevants i proposant solucions i alternatives a través del diàleg, l'empatia i la cooperació.
- Mantenir una actitud solidària davant els conflictes de la societat actual, tot rebutjant les desigualtats i la intolerància i valorant la pau, els drets humans i la democràcia com a drets fonamentals de tots els éssers humans.

CONTINGUTS

- Identificació de les transformacions i desequilibris d'un món globalitzat, divers, desigual i en canvi constant reconeixent els centres de poder i localitzant les grans àrees socioeconòmiques i geopolítiques.
- Valoració de les intervencions de les institucions internacionals en la presa de decisions polítics, econòmiques i socials.
- Identificació dels components econòmics, socials, polítics i culturals que intervenen en els processos històrics i anàlisi de les interrelacions que s'hi donen per elaborar explicacions sobre els fets.
- Valoració dels drets humans i rebuig de qualsevol forma d'injustícia, discriminació, domini o genocidi. Assumpció d'una visió crítica vers les situacions injustes i valoració del diàleg i de la recerca del consens per a la resolució de conflictes.
- Anàlisi crítica del nou ordre mundial. Identificació dels reptes de les democràcies actuals.
- Identificació dels focus de conflicte del món actual tot relacionant les seves causes amb els factors històrics; anàlisi de situacions concretes d'injustícia, desigualtat i discriminació i coneixement dels mecanismes per combatre l'incompliment i valoració dels drets humans. Valoració del diàleg i la cooperació com a formes pacífiques de resolució de conflictes.
- Identificació dels components econòmics, socials, polítics i culturals que intervenen en els processos històrics i anàlisi de les interrelacions que s'hi produeixen.
- Obtenció, processament i anàlisi crítica d'informació.
- Posició crítica envers els valors, normes i actituds contràries als drets humans, la convivència pacífica i la defensa de la natura.
- Anàlisi i reflexió crítica sobre alguns conflictes latents i emergents de les societats actuals, com el problema mediambiental, els moviments migratoris, les desigualtats econòmiques i la globalització.
- Assumpció d'una visió crítica vers qualsevol forma d'injustícia i discriminació.
- Desenvolupament d'una consciència crítica, compromesa amb la construcció d'una societat democràtica, justa i equitativa.

MÉS ENLLÀ DEL MUR. CANÇONS CONTRA L'APARTHEID

5

ACTIVITAT 1.

CONTEXTUALITZACIÓ

DURADA 35 MINUTS

DESCRIPCIÓ

Es divideix la classe en tres grups. Cada un dels grups haurà de realitzar una d'aquestes tasques. En acabat es posen en comú les respostes amb la resta de companys.

- **Grup 1. Context geogràfic**

Situar en un mapa mut els següents països: Egipte, Jordània, Síria i Líban. Marcar també l'Estat d'Israel i els territoris palestins (Cisjordània i la Franja de Gaza).

- **Grup 2. Context històric**

Per entendre qualsevol conflicte cal fer la vista enrere i analitzar amb deteniment les seves arrels històriques. El conflicte actual entre palestins i israelians té algunes dates claus. Què va passar aquests anys i per què són importants aquestes dates?

1516-1917 / 1896 / 1917 / 1920-1948 / 1939-1945 / 1947 / 1948 / 1967 / 1973 / 1987 / 1993 / 1996 / 2000 / 2002...

- **Grup 3- Les paraules clau**

Cerca el significat dels següents conceptes i defineix-los amb les teves paraules. Et facilitaran la tasca de comprensió del documental:

País ocupat • Presos polítics • Neteja ètnica • Camps de refugiats • Deportació • Apartheid • Intifada • Genocidi

OBSERVACIONS

Aquests elements facilitaran la comprensió del documental per part dels alumnes. Alguns recursos útils poden ser:

Mapes:

- <http://faculty.gvsu.edu/coler/GPY355/Exercises/KTME/Maps/Map3IsraelJordanLebanonSyria.jpg>
- <http://faculty.gvsu.edu/coler/GPY355/Exercises/KTME/Maps/Map5IsraelAndOT.jpg>
- <http://faculty.gvsu.edu/coler/GPY355/Exercises/KTME/Maps/Map1MiddleEastHeld.jpg>
- <http://www.palestinalibre.org/>
- <http://www.ochaopt.org/>

Enllaços per al context històric:

- http://www.observatori.org/mostrar.php?id=53&files_id=264&tipus=files&lng=cat
- <http://mgar.net/africa/palestin2.htm>

ACTIVITAT 2.

MÉS ENLLÀ DEL MUR. CANÇONS CONTRA L'APARTHEID

DURADA

60 MINUTS

DESCRIPCIÓ

Projecció del documental "Més enllà del mur. Cançons contra l'Apartheid".

MATERIAL

- DVD del documental "Més enllà del mur. Cançons contra l'Apartheid".

ACTIVITAT 3.

PREGUNTES, PROPOSTES I DEBAT

DURADA

25 MINUTS

DESCRIPCIÓ

L'última part de la sessió es destinarà a què els i les alumnes demanin al ponent els dubtes o interrogants que els han sorgit. Es preveu la possibilitat d'entrar en debat.

OBSERVACIONS

En aquesta darrera part el voluntari respondrà els dubtes que plantegin els alumnes i/o ampliarà la informació segons les inquietuds manifestades a l'aula.

ACTIVITAT 4.

SOBRE MÚSICA I POLÍTICA

Proposta 1

- Xerrada d'un dels músics participants a la brigada. El músic pot amenitzar l'activitat tocant un parell de cançons en acústic.

Proposta 2

- Dossier de treball "**Una terra sense poble per a un poble sense terra**". S'entrega el dossier als alumnes per treballar-lo a casa o a l'aula de manera individual després del documental.

Proposta 3

- **La Terra Promesa:** La regió palestina ha estat el bressol de civilitzacions i religions, una cruïlla de camins entre cristians, jueus i musulmans. Els jueus han dut a l'extrem la seva idea d'apropiar-se de la terra promesa, un concepte bíblic que han utilitzat per reclamar i ocupar, amb polítiques de confiscació de terres, desplaçament de la població i assassinats, els territoris on hi vivien milers de palestins musulmans. Fes un comentari de la següent tira cronològica de mapes i digues què en penses d'aquesta justificació bíblica per ocupar a la força les terres i cases de milers de persones.

Mapes:

<http://alifa.org/wp-content/uploads/2009/02/mapa-palestina.jpeg>

Proposta 4

- **Els escenaris:** La brigada de músics catalans parteix de Barcelona i realitza, durant dues setmanes, un intens recorregut per terres palestines. Les seves parades són Jerusalem, Betlem, Jenín, Nablus, Acre, Hebron...

Assenyala al mapa aquest recorregut. Recordes què han visitat en cadascun d'aquests llocs?

Mapa:

<http://www.palestineremembered.com/Acre/Maps/Story584.html>

Enllaç recomanat:

<http://blocs.mesvilaweb.cat/musicsapalestina/page/2>

Proposta 5

• **La neteja ètnica:** Les deportacions de palestins fora del seu territori han estat una estratègia constant per poder ocupar les seves terres. Al documental se'ns explica com, entre 1947 i 1952, el 90% de la població palestina fou deportada fora de les seves fronteres i com, en la Guerra del Sis Dies del 1967, uns 300 000 palestins foren expulsats de les seves terres. Aquestes deportacions van continuar en un lent degoteig durant el segle XX.

Elabora un eix cronològic d'aquesta neteja ètnica, assenyalant-ne les dates claus i algunes xifres aproximades.

Enllaç recomanat: http://www.nodo50.org/palestinalliure/article.php3?id_article=1075

Proposta 6

• **L'Apartheid:** Al documental es defineix aquest concepte com la separació física i legal entre la població palestina i jueva israeliana.

Encara que, per extensió, es denomina "apartheid" a qualsevol tipus de diferenciació social dins d'un territori, mitjançant el qual un sector de la població té plens drets i l'altre queda relegat a un estatus de marginalitat. Aquesta paraula aparegué oficialment a Sud-àfrica el 1944 per designar la política de segregació racial i d'organització territorial aplicada de forma sistemàtica en aquell país.

Aprofundeix més en aquest fenomen de la Sud-àfrica del segle XX. Investiga en què consistia l'apartheid, quines mesures s'aplicaven, quines races separava, quina resistència s'hi trobà i com i quan es pogué abolir aquest sistema racista. Quines similituds té amb el que passa a Palestina? I quines diferències?

Proposta 7

• **El mur:** El símbol d'aquest apartheid a Palestina és el mur quilomètric construït pels israelians argumentant raons de seguretat. Després de llegir el següent text, quins penses que són els vertaders motius que té l'Estat d'Israel per construir aquest mur?

A més, busca quins altres murs hem construït les persones al llarg de la història. Quin ha estat el seu objectiu?

Les conseqüències del mur:

1. Annexió de terres. El traçat del mur fa que moltes terres palestines quedin al costat israelià del mur i, per tant, representa, de fet, la seva annexió.

Les famílies propietàries d'aquestes terres no hi tenen accés perquè se'ls impedeix militarment el pas a l'altre costat, és a dir, deixen de tenir accés als seus recursos agrícoles de subsistència. En xifres, això significa que 230 km² de la terra més fèrtil de Palestina (el 10% del total de les terres agrícoles de Cisjordània) han quedat de facto annexionats a Israel. A més, la construcció del mur significa també la construcció a la part palestina d'una zona de seguretat immediata al mur neta de tota construcció o conreu, la qual cosa ha significat també arrasar 300 hectàrees de terres i arrencar més de 2500 arbres fruiters. En conseqüència, l'economia palestina, fortament arrelada a l'agricultura, se n'està ressentint i la població s'està empobrint paulatinament.

2. El control de l'aigua. En una terra àrida i densament poblada, l'accés a l'aigua significa moltíssim. La ubicació dels assentaments colons a Cisjordània, així com el traçat del mur, tenen molt a veure també amb el control de les fonts i pous d'aigua. El mur consolida l'annexió de fet del 70% de les zones de recàrrega dels aqüífers de Cisjordània, a més de 62 fonts i 134 pous palestins. El control per part dels colons i l'exèrcit d'aquests recursos, així com la construcció del mur a fi d'annexionar aquests pous, posa també en perill el futur de Palestina i la seva població.

3. L'economia palestina. A part de l'agricultura, l'altra gran activitat econòmica de la població palestina era el treball industrial. Una gran part dels sous de les famílies palestines procedia de treballadors que diàriament entraven a Israel a treballar. El tancament de les fronteres amb la construcció del mur ha fet que molts treballadors hagin perdut les feines i s'hagin incrementat dramàticament les xifres d'atur a Palestina. A l'any 2007 la desocupació a Cisjordània era del 26%, i a Gaza del 35%. Segons les Nacions Unides, el 70% de la població palestina viu sota el llindar de la pobresa, amb ingressos inferiors als 3,5 euros diaris.

4. La mobilitat, el proveïment, la salut pública i l'educació. La construcció del mur està significativament aïllant de Cisjordània i Gaza, el seu tancament territorial, l'ofec econòmic i la seva inviabilitat social i política a llarg termini. El mur, els assentaments colons i els controls militars a Cisjordània estan confeccionant un nou mapa consistent en enclavaments palestins aïllats, amb greus dificultats d'accés i de connexió amb la resta del país i del món. Hi ha grans dificultats de proveïment de productes de primera necessitat, d'accés de personal d'ONG, de l'ONU o de la Creu Roja, però molt especialment d'entrada i sortida de palestins per accedir a la feina, a les seves terres de conreu, a les escoles o als hospitals.

Font: El conflicte palestino-israelí. Laia Colomer Solsona

Enllaç recomanat:

<http://www.edualter.org/material/actualitat/palestina/mur.htm>

Proposta 8

• **Els responsables.** Al documental veiem que un jove acaba de sortir de la presó, on ha estat dos anys complint condemna per llançar pedres contra els israelians. La lluita armada entre Palestina i Israel és visiblement desigual entre ambdós bàndols quant a equipament bèl·lic, la qual cosa es deu a què el negoci de la guerra es centra quasi únicament en el costat israelià. En un informe d'Amnistia Internacional de febrer de 2009 trobem algunes dades que il·lustren aquest fet. Observa les següents taules de dades (<http://www.amnesty.org/en/library/info/MDE15/012/2009/en>) i respon les preguntes següents.

1. Quin dels dos bàndols, Palestina o Israel, creus que té més facilitats per armar-se?
2. Quins països venen armes a Palestina? I quins ho fan a Israel?
3. Quin és el país que més armament i equipament militar ven a Israel?
4. Estats Units s'ha erigit com a mediador entre els dues parts per poder arribar a un acord que signifiqui la pau en la zona. Què opines d'aquest doble joc d'arbitrar possibles acords de pau a l'hora que ven material bèl·lic a una de les parts?
5. A qui ven armament i equips militars l'Estat espanyol?
6. En els últims anys, l'Estat espanyol ha augmentat o disminuït la seva aportació a aquest negoci militar? De quines quantitats parlem?
7. Què opines del desigual recolzament internacional en aquest conflicte?
8. L'Organització de les Nacions Unides (article 16 de la resolució A/RES/56/83 de 12 de desembre de 2001) apel·la a "la responsabilitat de tots els estats de prohibir les transferències internacionals d'armes que faciliten violacions greus del dret internacional humanitari". Què opines d'aquesta resolució i del seu incompliment?

Proposta 9

• **L'educació.** Al documental s'esmenta el criteri d'avaluació de les escoles israelianes. Una escola és de més qualitat com més soldats sorgeixin de les seves aules. Quin model de societat s'està configurant en aquest territori? Quins valors prevalen amb aquest model educatiu? Quins són els que has treballat tu sempre a la teva escola?

Ahmed Al-jabareen és un palestí que ha estudiat a l'estranger i ara és professor universitari. Al documental afirma que els israelians no volen que els joves palestins amb estudis i formació retornin a la seva terra. És el seu cas, però ell ha decidit tornar-hi i quedar-se. Per què creus que volen això els israelians? I per què penses que ha decidit tornar l'Ahmed?

Proposta 10

• **Els més vulnerables.** En qualsevol conflicte qui surt més perjudicat són els més menuts de cada lloc. Aquest cas no és una excepció. Els moltíssims nens i nenes palestins pateixen abusos de tot tipus, mala alimentació, malalties... a més d'haver de presenciar moltes escenes intolerables. Estant d'acord en què se'ls ha de protegir, dels conflictes armats i de moltes altres situacions adverses, es feu la Declaració dels Drets dels Infants. Quan es van proclamar aquests drets? Mira de comentar quins no s'acompleixen en territori palestí i per què.

Convenció:

<http://www2.ohchr.org/spanish/law/crc.htm>

Proposta 11

• **El dia a dia:** Al documental veiem que a la ciutat palestina d'Hebron uns 400 israelians, custodiats per uns 1500 soldats de l'Estat d'Israel, s'han instal·lat al centre de la ciutat amb total impunitat per fer la vida impossible als inquilins palestins que es resisteixen a marxar de casa seva. El dia a dia d'aquests palestins presenta moltes dificultats perquè per moure's pels seus carrers han de passar contínuament controls militars que compliquen les rutines més quotidianes com anar a treballar, a comprar o a l'escola.

La teva quotidianitat segur que no és tan complicada com la dels palestins que viuen a Hebron. Fes la comparació escrivint dos diaris (d'un dia o dos): un com si fossis palestí o palestina d'Hebron i l'altre explicant què fas i què penses tu en el teu dia a dia.

Proposta 12

• **El patrimoni cultural:** A la ciutat de Nablús la brigada de músics visità el Centre de les Arts i la Riquesa Cultural. Allí, Hatem Hafi els explicà que l'objectiu d'aquell centre és recollir totes les manifestacions culturals palestines prèvies a l'ocupació israeliana per poder mantenir-les vives. Per què és important aquesta tasca de recuperació i manteniment?

Ara situa't al teu poble i comarca. Investiga i explica alguna manifestació cultural que ja hi feien els teus avis (una cançó, una festa, un ball, un menjar...). Encara es conserva en l'actualitat? Per què creus que es perden moltes d'aquestes coses?

Proposta 13

- **Què és.** Sarrià diu al documental que el conflicte que es viu a Palestina "més enllà d'un conflicte religiós, que és el que ens venen (...) és un problema d'opressors i oprimits. I és un problema de justícia". Comenta aquesta frase.

Proposta 14

- **La necessitat.** El poble palestí massa sovint veu ofegada la necessitat de fer-se sentir, perquè no troba canals de comunicació amb la resta del món. Explicar el que realment passa, evitar la simplificació del conflicte parlant d'una mera lluita entre occident i el món àrab, alçar la veu, és el que pretenen projectes com el documental "Més enllà del mur. Cançons contra l'Apartheid" per cobrir aquesta necessitat dels palestins de no sentir-se sols.

En aquest cas, el canal d'expressió no podia ser un altre que la música. Conèixer històries i fer-les cançó. A més, durant tot el seu viatge, els nostres músics oferirien a la gent d'allà els seus acords i les seves lletres, que també són l'altaveu de tantes altres injustícies.

Fem un treball per grups (dividim la classe en 8 grups), per recordar les cançons que sonen al documental i veure què ens volen transmetre.

Grup 1: Sense equipatge (Pau Alabajos)

Grup 2: Contra el Ciment (Pau Alabajos)

Grup 3: Helwa ya baladi (Nabil)

Grup 4: Acre (Nabil)

Grup 5: Lluna de plata (Obrint Pas)

Grup 6: Del sud (Obrint Pas)

Grup 7: La princesa de la revolta (Cesk Freixas)

Grup 8: El camí cap a nosaltres (Cesk Freixas)

Indicacions per fer el treball:

1. Escolteu la cançó que us hagi tocat.
2. Busqueu a internet informació sobre aquest grup o cantant. Quants components té el grup i com es diuen? D'on són? Quan començà a cantar? On va fer els seus primers concerts? On fa actualment els seus concerts? Quants discs ha publicat? Quin tipus de música fa? i altres dades que resultin interessants o curioses.
3. Treballeu la cançó del grup o cantant que us ha tocat: llegiu-la, escolteu-la, busqueu les paraules que no entengueu, situeu-la (de quin any és, de quin lloc parla...), resumiu-ne el significat (què ens explica la cançó, per què aquest títol...)
4. Finalment, podeu fer una exposició oral a classe on explicareu a la resta de companys i companyes el vostre treball, allò que heu descobert del grup o cantant i també de la cançó que us ha tocat. Cantem?

Proposta 15

• **L'esperança:** "Poden matar qualsevol cosa en la teva vida, però no poden matar els teus somnis". Amb aquest missatge encoratjador acaba el documental, fent una al·lusió directa a l'esperança que molts palestins tenen en la fi del conflicte. Però aquesta esperança rau, principalment, en què la resta del món no els oblidí i els ajudi.

Nosaltres, des de la còmoda posició d'un sofà, semblen immunitzats davant les dures imatges i notícies que ens arriben de Palestina. Per això, l'esperança de pau passa ineludiblement per la conscienciació de tothom i per no permetre la irresponsabilitat dels nostres polítics.

Escriu una carta amb els teus pensaments i sentiments sobre el conflicte palestí i manifesta també les demandes que, com a ciutadà, vols fer als teus governants.

Per què no enviem de veritat totes aquestes cartes?

OBSERVACIONS

Aquest llistat és un seguit de propostes obertes previ o posterior a l'activitat "Més enllà del mur. Cançons contra l'Apartheid" que podeu realitzar segons els vostres objectius.

Tenint en compte que són propostes d'ampliació, podeu comptar amb la col·laboració i ajuda de la XEP per desenvolupar-les.

Tanmateix, ens seria de gran ajuda compartir aquests materials i experiències amb vosaltres per tal d'ampliar el nostre dossier pedagògic.

També agrairíem que ens féssiu arribar omplert el formulari de valoració per tal de poder avaluar i millorar les nostres unitats didàctiques.